

2019-05-17

Arbetsmarknadsdepartementet
Diarienummer Ku2018/02102/DISK

Remissvar över Ds 2019:4 – Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

RFSL har inbjudits att lämna synpunkter på Ds 2019:4 *Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige*. RFSL:s ungdomsförbund RFSL Ungdom har valt att ansluta sig till RFSL:s remissvar. RFSL och RFSL Ungdom välkomnar utredarens förslag i stort och ser fram emot ett inrättande av den nya myndigheten den 1 januari 2021.

Sammanfattning

- RFSL och RFSL Ungdom ställer sig positiva till förslaget att inrätta en institution för mänskliga rättigheter i Sverige som en ny myndighet.
- RFSL och RFSL Ungdom anser att inrättandet av ett råd för mänskliga rättigheter inom ramen för myndigheten är mycket viktigt för att säkerställa institutionens trovärdighet och kompetens.
- RFSL och RFSL Ungdom anser att det vore lämpligare att den nya myndighet låg under riksdagen i stället för under regeringen.
- RFSL och RFSL Ungdom anser att det vore positivt att snarast utreda om MR-institutionens existens och uppdrag bör ha grundlagsskydd.
- Det är av yttersta vikt att det ordinarie arbetet fortsätter som tidigare och att de medel som anslås till den nya myndigheten inte leder till att arbete med mänskliga rättigheter på andra områden tvingas skäras ned.

Inrättande av en fristående nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige

RFSL och RFSL Ungdom välkomnar utredarens gedigna arbete och väl avvägda förslag. RFSL och RFSL Ungdom ställer sig positiva till förslaget att inrätta en institution för mänskliga rättigheter i Sverige som en ny myndighet. Sverige har länge fått kritik både nationellt och internationellt för att inte uppfylla de åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) som Sverige har samt att inte arbeta i enlighet med FN:s Parisprinciper.

Sverige är en stark förespråkare för att värna de mänskliga rättigheterna internationellt. Sedan 2016 har Sverige en särskild ambassadör för mänskliga rättigheter för att främja andra länders uppfyllande av de mänskliga rättigheterna. Det är därför mycket rimligt att också inrätta en instans som har uppgiften att övervaka hur Sverige självt uppfyller och främjar de åtaganden som gjorts gällande de mänskliga rättigheterna.

Enligt utredningsdirektiven skulle utredaren föreslå placering av en MR-institution vid en redan befintlig institution. Efter ett gediget arbete med att överväga hur detta skulle kunna se ut föreslår utredaren istället att MR-institutionen instiftas som en helt ny myndighet. RFSL och RFSL Ungdom anser, i likhet med utredaren, att det är enda sättet att säkerställa att institutionen får en stark röst och en reell möjlighet att utföra ett gott arbete.

Utredarens förslag är att den nyinrättade myndigheten ska ligga under regeringen. För att säkerställa institutionens oberoende anser RFSL och RFSL Ungdom, i likhet med Nätverket för en svensk Människorättsinstitution, att det vore lämpligare att en sådan myndighet låg under riksdagen.

Institutionens uppgift och uppdrag

Det är positivt att institutionens uppdrag blir att skydda och främja de mänskliga rättigheterna på nationell nivå samt att uppdraget blir att brett bevaka alla Sveriges folkrättsligt bindande förpliktelser gällande mänskliga rättigheter. Vi ställer oss också positiva till att institutionen får uppdraget att fungera som nationell mekanism enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

För att institutionen ska kunna uppfylla sitt uppdrag fullt ut är det av yttersta vikt att personer med olika expertis och kompetens anställs vid myndigheten och väljs in i MR-institutionens råd. Detta för att säkerställa att institutionen har god kompetens gällande de grupper i samhället, exempelvis hbtq-personer, som har svårare att få sina mänskliga rättigheter tillgodosedda. Förslaget från utredaren kring institutionens uppgifter får anses vara väl avvägt.

Institutionens ledning, organisation och namn

En myndighet som lyder under regeringen kommer aldrig att vara helt oberoende. Dock anser vi att utredningens förslag sammantaget gör att MR-institutionen blir så oberoende som möjligt under dessa förutsättningar.

Utredaren föreslår att institutionens styrelse ges uppdrag att inrätta ”Rådet för de mänskliga rättigheterna”, med ledamöter från bland annat civilsamhället. Vi anser att det är avgörande för MR-institutionens trovärdighet och förankring att ett sådant råd inrättas. Det kommer att tillföra värdefull kompetens till institutionens arbete att involvera civilsamhället på detta sätt. Såväl Parisprinciperna som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kräver att det civila samhället involveras i det nationella arbetet med mänskliga rättigheter. Inrättandet av ett MR-råd skulle innebära att dessa åtaganden uppfylls på ett adekvat sätt.

Frågor för framtiden

Det politiska klimatet i Sverige och resten av Europa och världen hårdnar. Populistiska krafter som i mångt och mycket motsätter sig minoriteters rättigheter och mänskliga rättigheter i stort har fått större politisk makt. Utifrån detta vore det positivt att snarast utreda om MR-institutionens existens och uppdrag bör vara grundlagsskyddad. Det skulle försvåra ett avskaffande av institutionen i det fall Sverige får en regering som inte anser att

arbetet med mänskliga rättigheter är prioriterat, eller som motverkar värnandet av de mänskliga rättigheterna i landet.

Finansiering

Utredarens beräkningar av institutionens storlek i form av antal anställda och andra kostnader förefaller vara en väl avvägd bedömning av behovet. Förslaget till finansieringslösning där institutionen får anslag från ett antal angivna utgiftsområden i budgeten får anses vara rimlig.

En oro är dock att resurser för befintligt arbete med mänskliga rättigheter ska dras in och istället allokeras till den nya myndigheten. Det är av yttersta vikt att det ordinarie arbetet fortsätter som tidigare och att de medel som anslås till den nya myndigheten inte leder till att arbete med mänskliga rättigheter på andra områden tvingas skäras ned.

Sandra Ehne
Förbundsordförande RFSL

Jêran Rostam
Förbundsordförande RFSL Ungdom

Cal Orre
Sakkunnig hälsa och hivprevention